איכות החיים בגליל המזרחי

נתונים, ממצאים, תובנות

פורסם ביוני 2024

מחברים:

ד"ר אילה כהן

ד"ר ליגת שלו

ד"ר אורלי גנני-דגן

יפעת קורן זמרן

ד"ר נועם כהן

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

איכות חיים בגליל המזרחי- דוח מסכם 2023

מרכז הידע האזורי הוקם בסוף שנת 2022 בשותפות אשכול הגליל המזרחי, המכללה האקדמית תל חי, שותפות קהילות קנדה-קהילות אצבע הגליל וקרן רונלד רודברג. מרכז הידע האזורי מבצע מחקרים ואוסף מידע בצורה שיטתית בנושאים רלבנטיים העוסקים במגמות כלכליות-חברתיות בגליל המזרחי, באמצעות תהליכי שיתוף ציבור ואיסוף נתונים מנהליים מהרשויות ומשרדי ממשלה. **המשימה המובילה את הקמת המרכז היא לקדם את איכות החיים בגליל המזרחי, ולהבטיח ששינויים ברמת המדיניות יתבססו על נתונים עדכניים, רלוונטיים וייחודיים לאזור.**

המשימה המרכזית בה עסק מרכז הידע בשנת פעילותו הראשונה (שנת 2023) היתה יצירת **מדד איכות חיים לגליל המזרחי, אשר** יציג מדי שנתיים את רכיבי איכות החיים בגליל המזרחי, וכפועל יוצא ממנו ימופו אתגרי וצרכי האזור ויגובשו מסקנות והמלצות, שיסייעו לרשויות בעיצוב מדיניות וקבלת החלטות מבוססות נתונים. המדד כולל שישה תחומים: תעסוקה; בריאות; דיור ותשתיות; השכלה גבוהה וחינוך לילדים; תרבות, פנאי וקהילה; ורווחה אישית וחברתית עליהם נשאלו תושבי הגליל המזרחי.

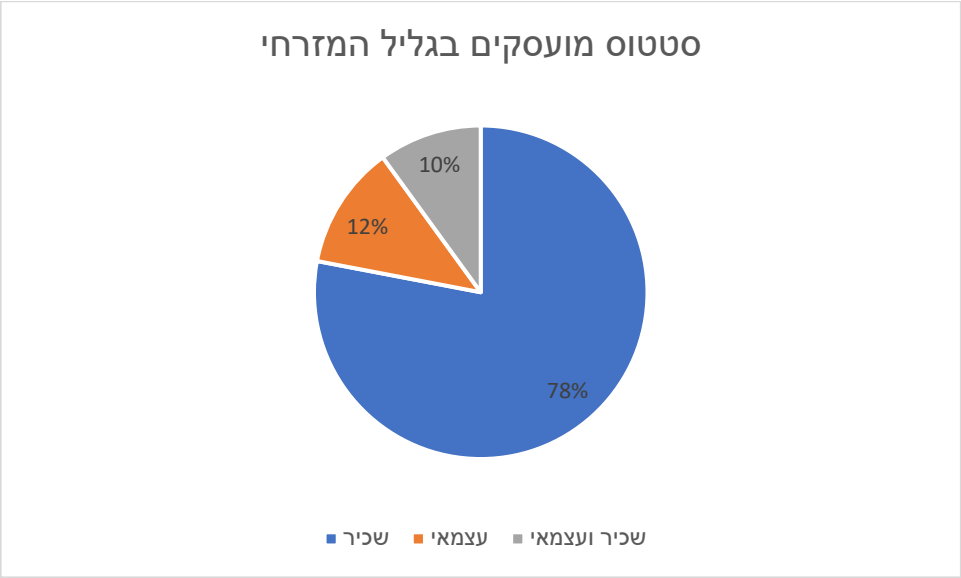
השאלון הועבר במהלך החודשים יולי - אוגוסט 2023 באופן מקוון והופץ בשפה העברית ובשפה הערבית. על השאלון ענו 840 משיבים, המהווים מדגם מייצג בקרב 18 הרשויות באשכול הגליל המזרחי. הדו"ח שלפניכם יציג את הממצאים המרכזיים בתחום השונים כולל השוואות למדדים ארציים.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

ממצאי מדד איכות החיים

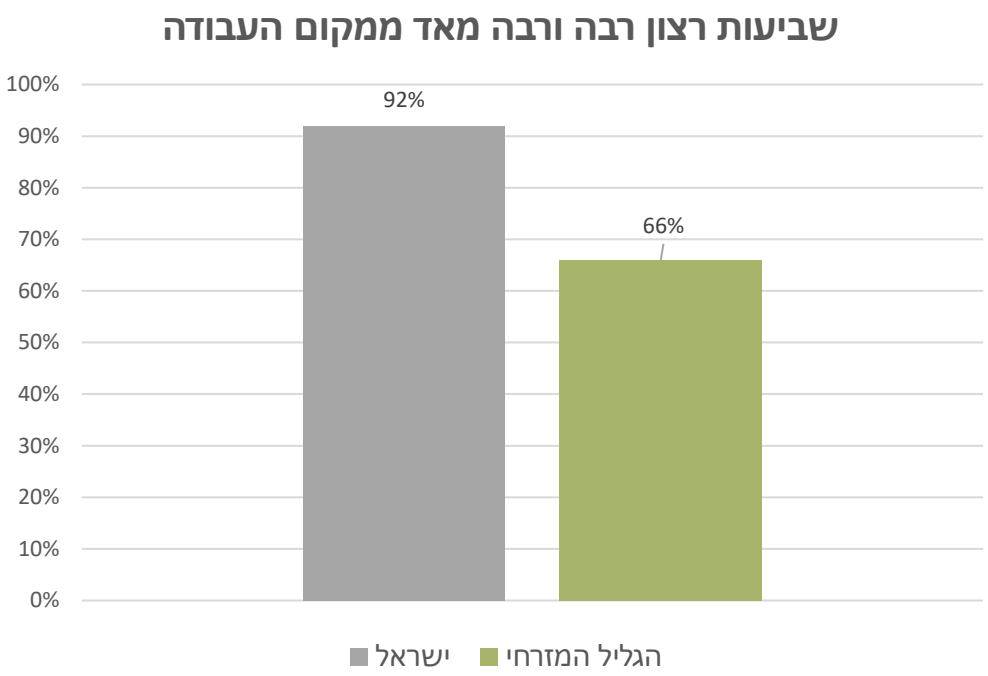
תחום התעסוקה

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי בהיבטים שונים בתחום התעסוקה תוך השוואה לנתונים ארציים מקבילים.[1]

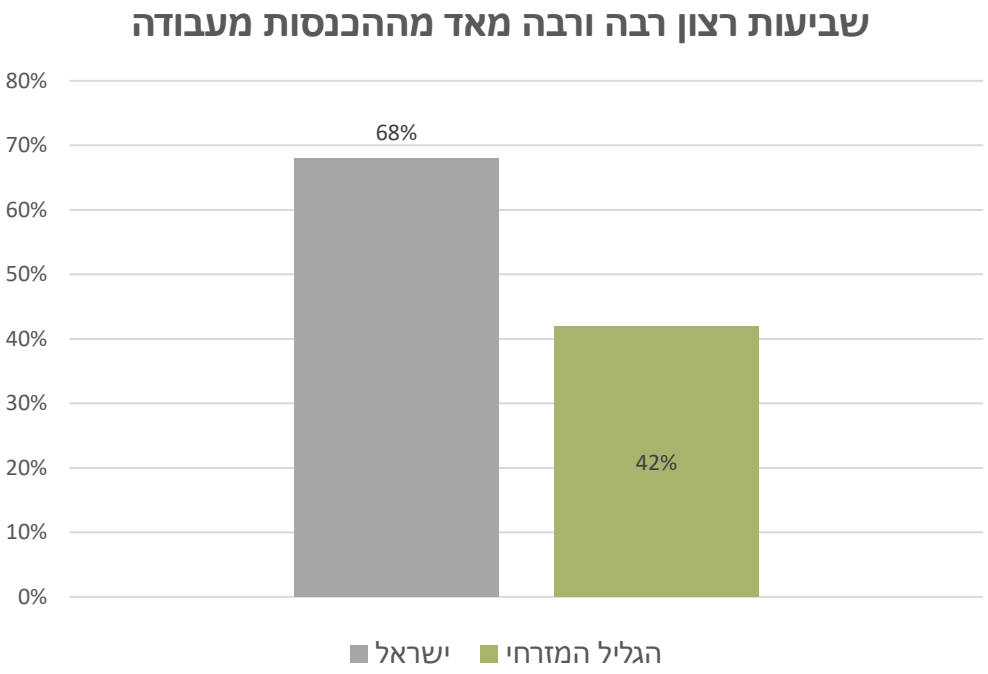

בכלל ישראל נמדדו בשנת 2022 88% שכירים, ניתן לראות שבגליל המזרחי אחוז העצמאיים גבוה יותר.

[1] הנתונים על כלל ישראל מקורם ב ממצאי הסקר החברתי של הלמ"ס לשנים 2021 ו 2020.

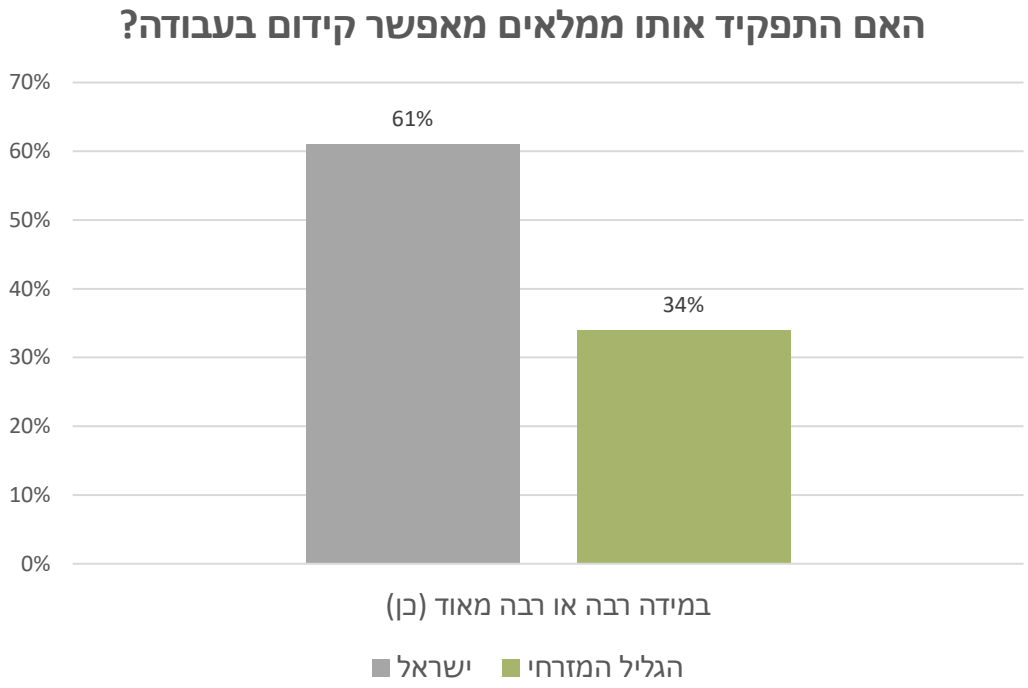

שביעות הרצון ממקום העבודה בגליל המזרחי נמוכה משמעותית משביעות הרצון בקרב המשיבים בישראל.

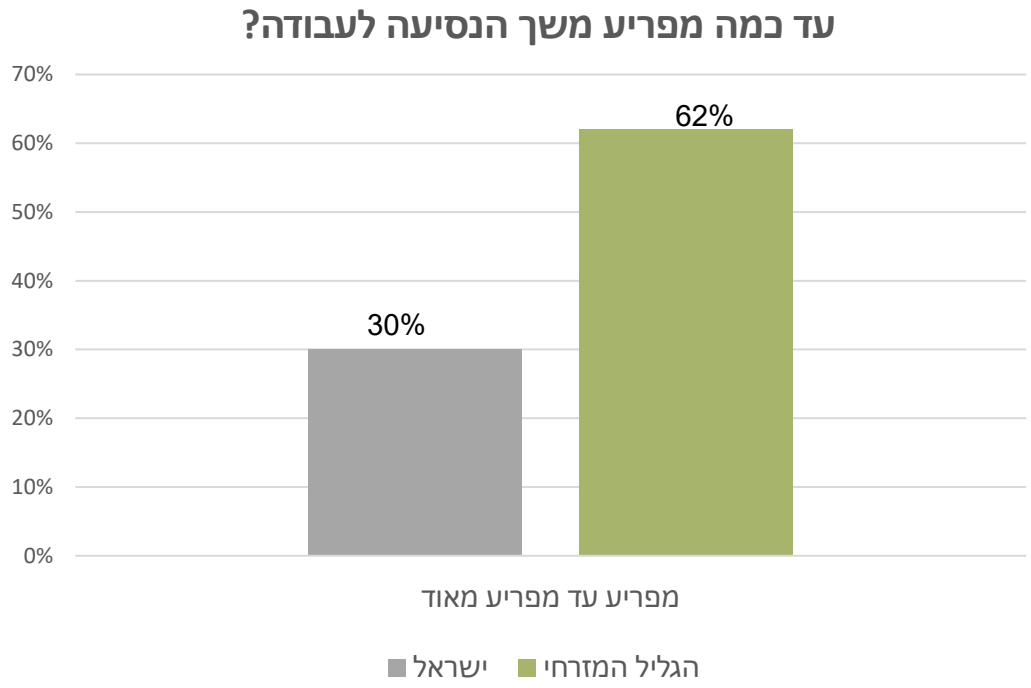
שביעות הרצון מההכנסות מעבודה בקרב המשיבים בגליל המזרחי נמוכה משביעות הרצון מהכנסות מעבודה בקרב המשיבים בישראל.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

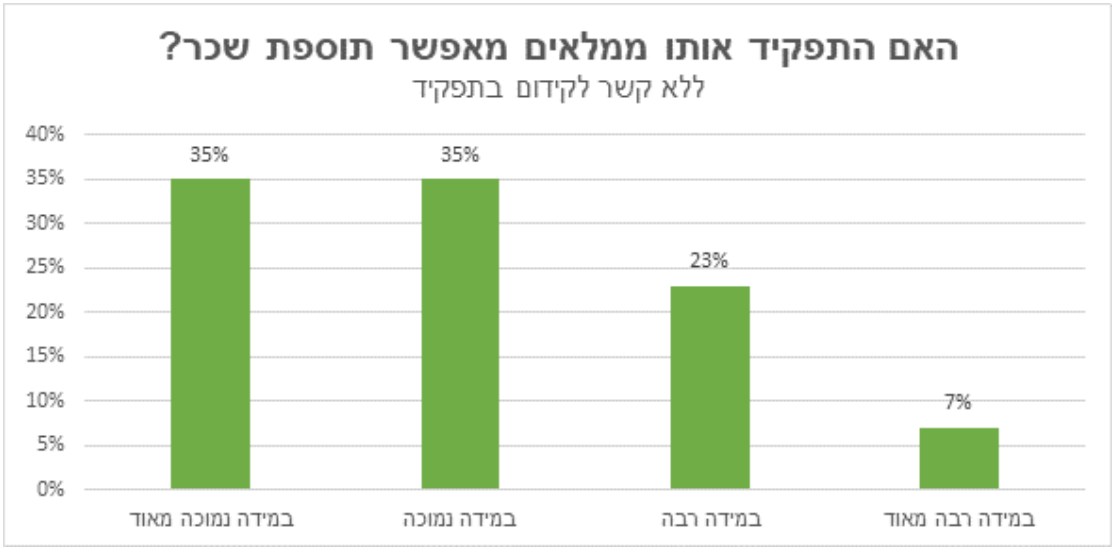

ממצא זה מעיד על פער משמעותי בשביעות הרצון מאפשרות קידום בעבודה בין עמדות תושבי הגליל המזרחי לעמדות המשיבים בישראל.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

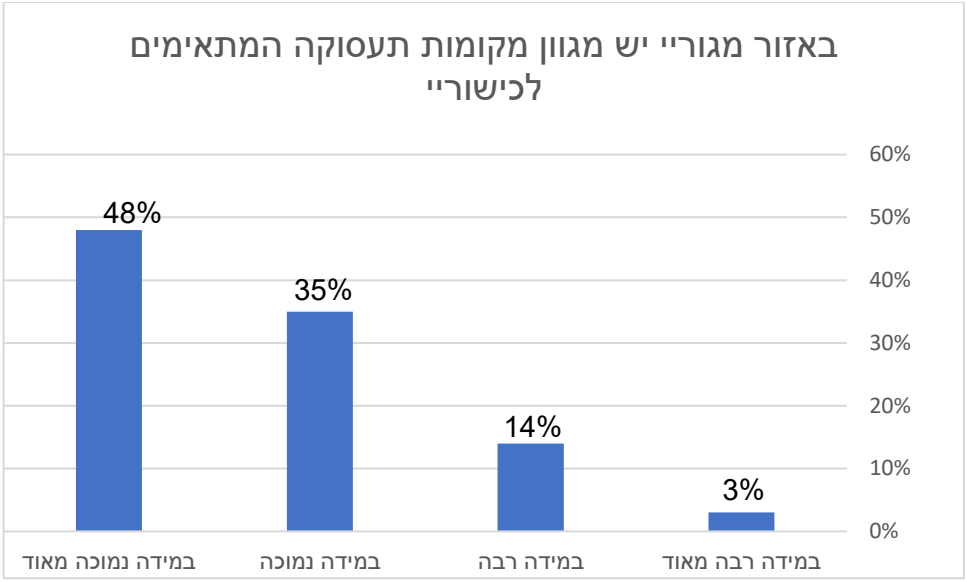

ממצאים אלה מלמדים שמשך הנסיעה למקום העבודה מפריע במידה רבה יותר לתושבי הגליל המזרחי מאשר לתושבי ישראל.

מרבית תושבי הגליל המזרחי השיבו כי יכולתם לקבל תוספת שכר בתפקיד אותו הם ממלאים היא במידה נמוכה ונמוכה מאד.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

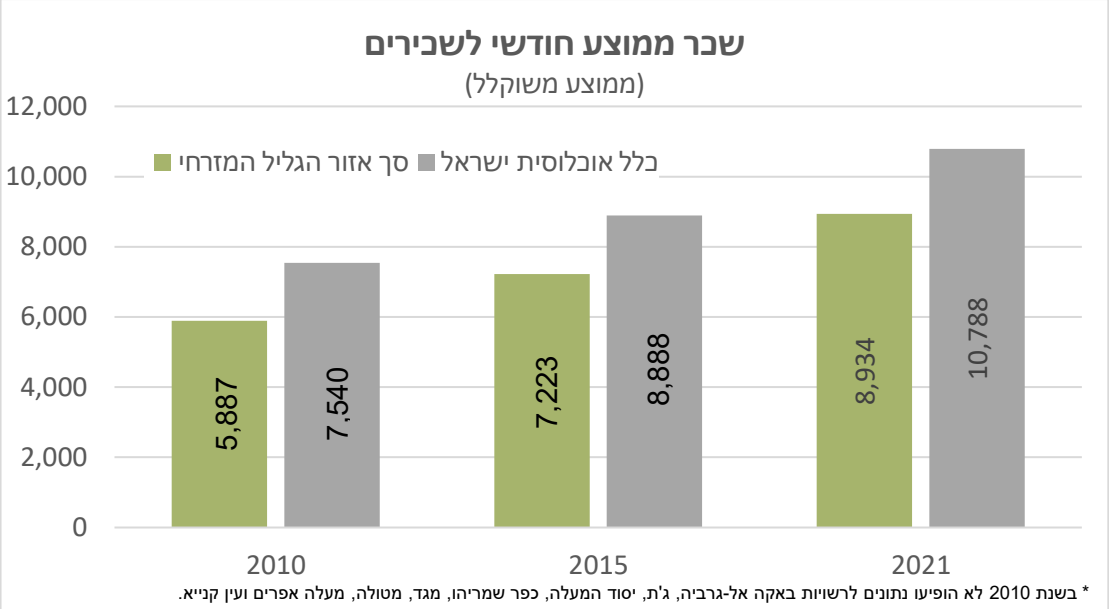

מרבית המשיבים באזור גליל מזרחי סבורים שלא קיים מגוון מספק של מקומות תעסוקה המתאימים לכישוריהם.

89% מבין המשיבים בגליל המזרחי חושבים במידה רבה עד רבה מאד שיש צורך בסיוע הרשויות המקומיות בהרחבת אפשרויות הפרנסה.

לדעת כותבי דו"ח מדד איכות החיים, חוסר שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי מהתעסוקה באזור מקבל משנה תוקף כשאר מסתכלים על פערי השכר בין תושבי הגליל המזרחי לכלל אוכלוסיית ישראל.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

* בשנת 2010 לא הופיעו נתונים לרשויות באקה אל-גרביה, ג'ת, יסוד המעלה, כפר שמריהו, מגד, מטולה, מעלה אפרים ועין קנייא.

בשנת 2021, הממוצע המשוקלל בחודש לשכר שכירים בכלל אוכלוסיית ישראל היה גבוה

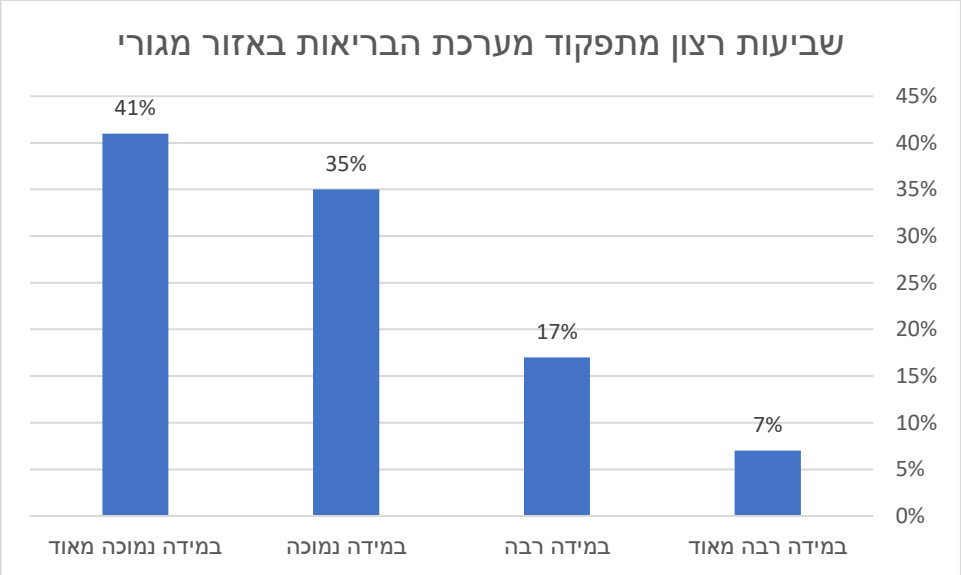
בכ-1,800 ₪ (16%) מהשכר הממוצע המשוקלל באזור הגליל המזרחי[2].

[2] מתוך קובץ רשויות מקומיות של הלמ"ס לשנים 2010, 2015, 2021.

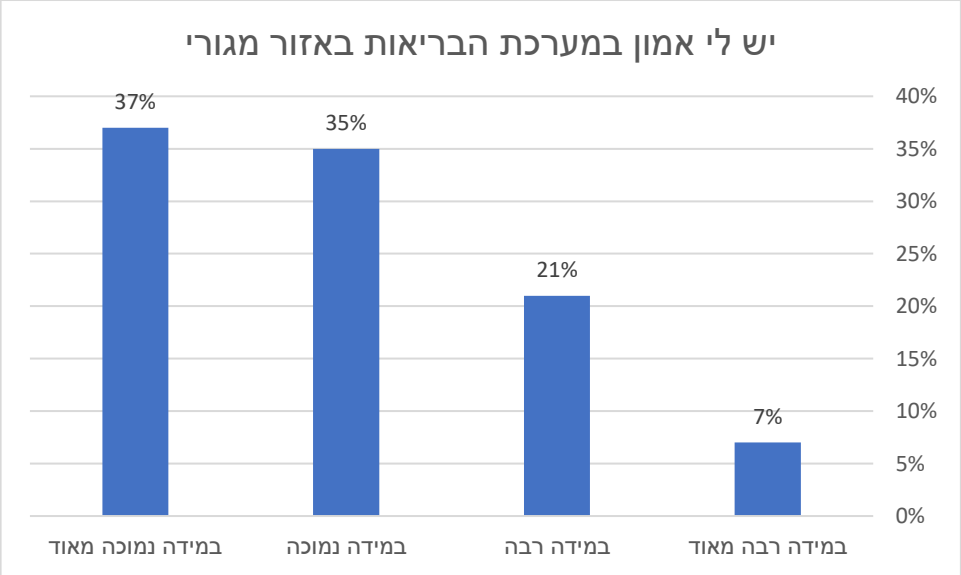
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

בריאות

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי משירותי בריאות שונים הניתנים באזור.

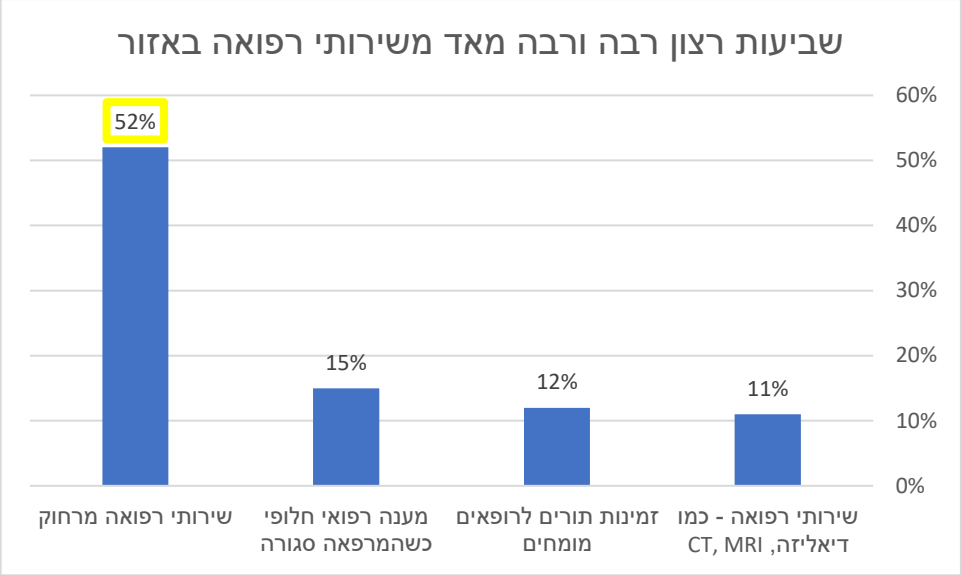

מרבית המשיבים בסקר הביעו אמון במידה נמוכה עד נמוכה מאד במערכת הבריאות באזור.

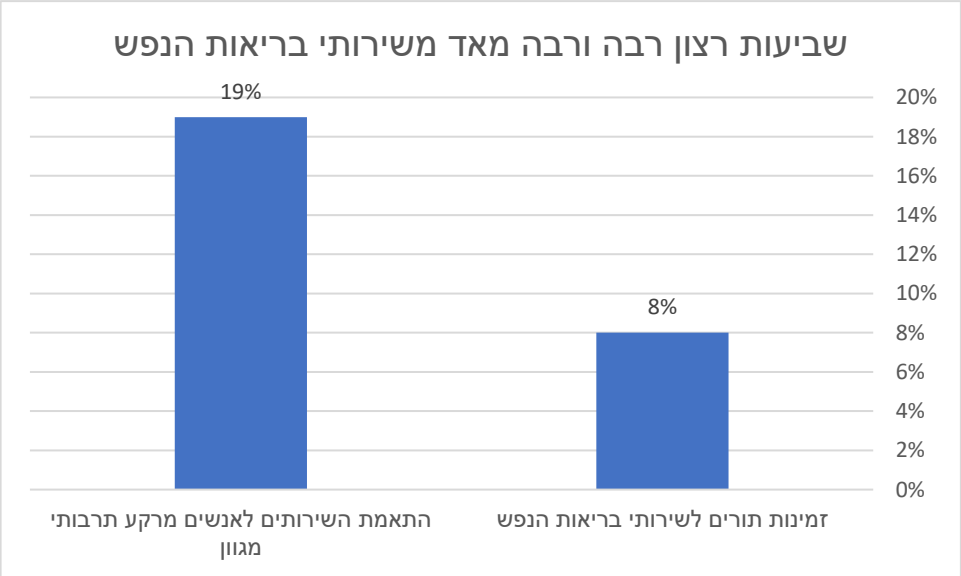

מרבית המשיבים בסקר הביעו אמון במידה נמוכה עד נמוכה מאד במערכת הבריאות באזור.

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE

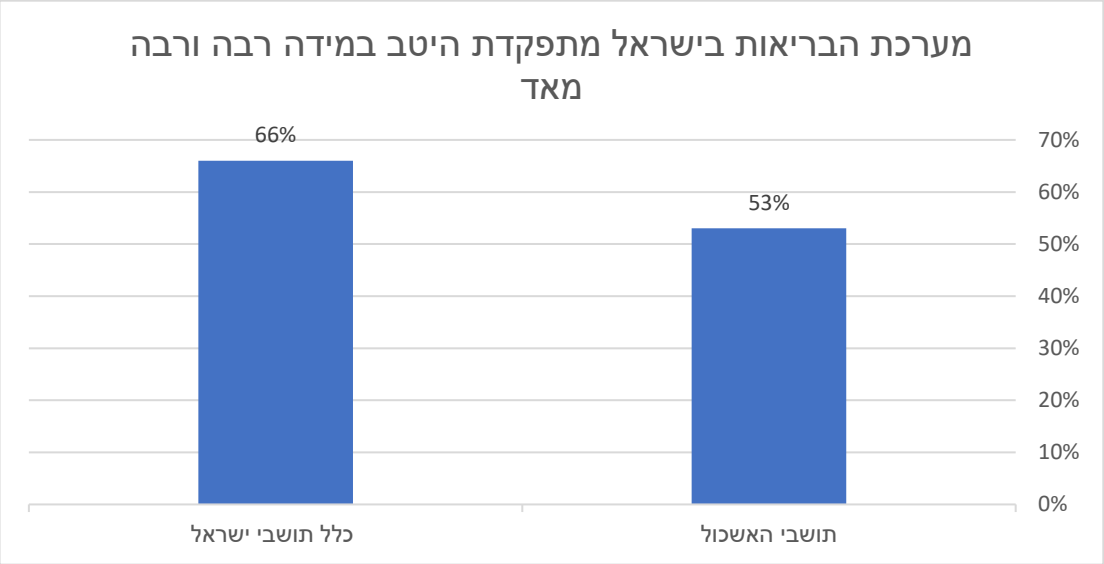
מרבית המשיבים מהגליל המזרחי לא הביעו שביעות רצון רבה משירותי הרפואה השונים באזור, למעט משירותי הרפואה מרחוק שכמחצית מהתושבים הביעו שביעות רצון גבוהה מהם.

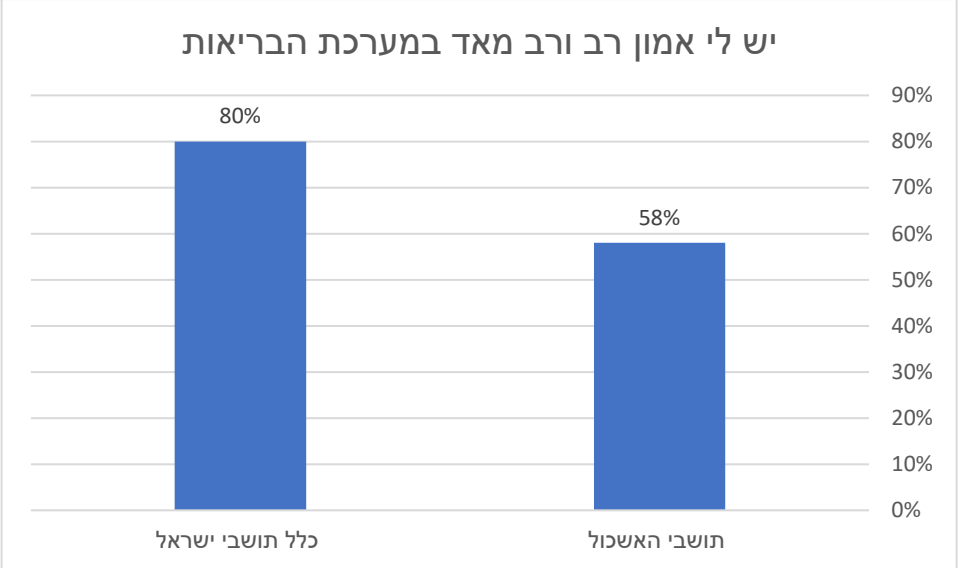

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה מזמינות התורים לשירותי בריאות הנפש באזור, וממידת התאמתם לאנשים מרקע תרבותי מגוון.

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE

המחקר בחן גם את שביעות הרצון של תושבי גליל מזרחי מתפקוד מערכת הבריאות בארץ והאמון בה, בהשוואה לעמדותיהם של כלל אזרחי ישראל.[3]

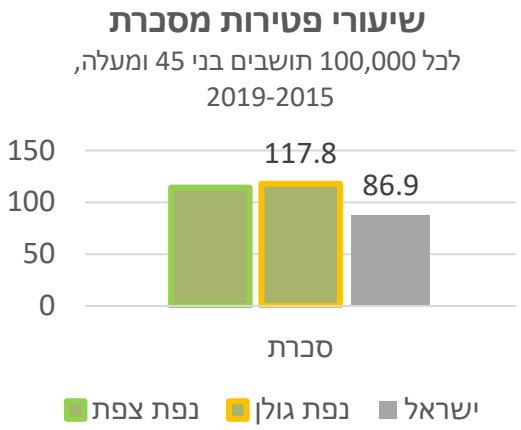

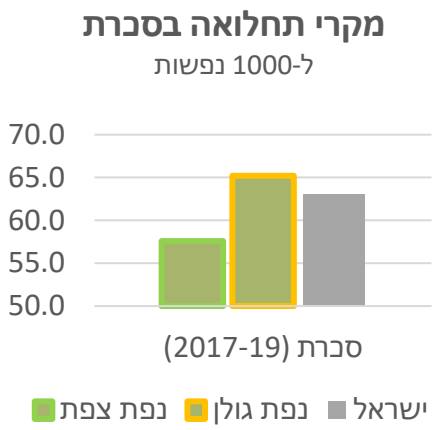
ממצאים אלה מלמדים על עמדות נמוכות יחסית של משיבי הגליל המזרחי אודות תפקוד מערכת הבריאות בארץ. בנוסף לכך, שביעות הרצון ביחס לתפקוד מערכת הבריאות באזור הגליל המזרחי ומידת האמון בה נמוכות אף יותר.

את הפערים בין שירותי הרפואה באזור לשירותי הרפואה בשאר הארץ ניתן ללמוד גם מהסתכלות על שיעורי תחלואה ופטירה ממחלות שונות.

[3] הנתונים על כלל ישראל מקורם ב ממצאי הסקר החברתי של הלמ"ס לשנים 2021 ו 2020.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

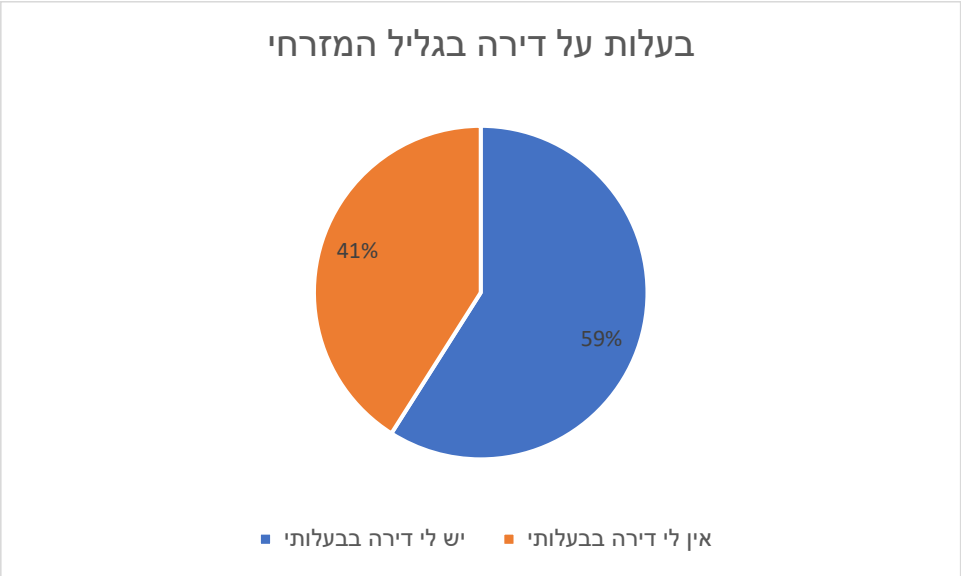

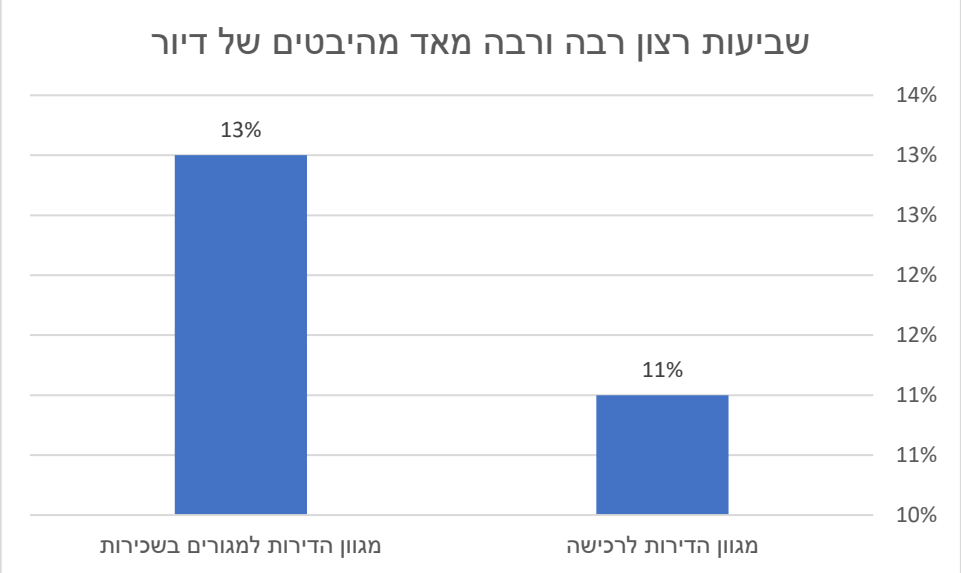
כאשר מסתכלים על נתונים מנהליים של תחלואה בסוברת ניתן לראות שהיא דומה לממוצע הארצי, אך התמותה מסברת גבוהה מהממוצע הארצי גם בנפת גולן וגם בנפת צפת.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

תחום הדיור והתשתיות

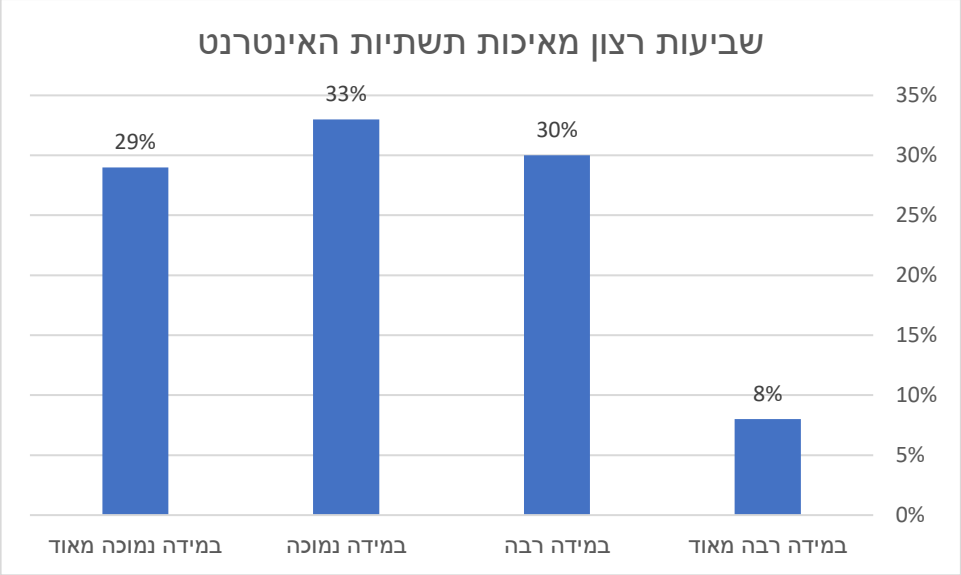
המחקר בחן את מידת שביעות רצונם של התושבים מהיבטים שונים בתחום הדיור והתשתיות..

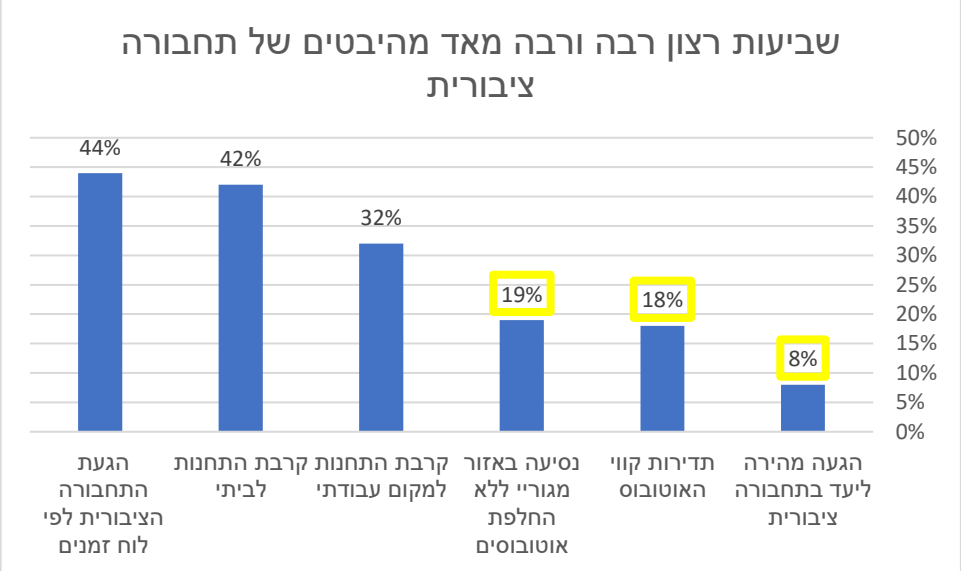

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מגוון הדירות למגורים בשכירות ומגוון הדירות לרכישה .

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

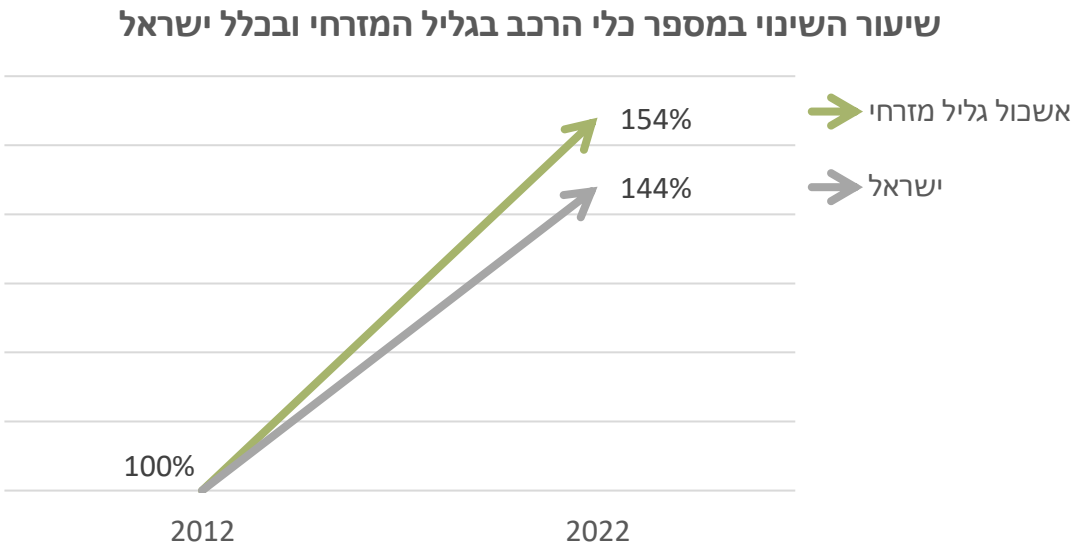

מרבית המשיבים הביעו שביעות רצון נמוכה ונמוכה מאוד בנוגע לאיכות תשתיות האינטרנט באזור .

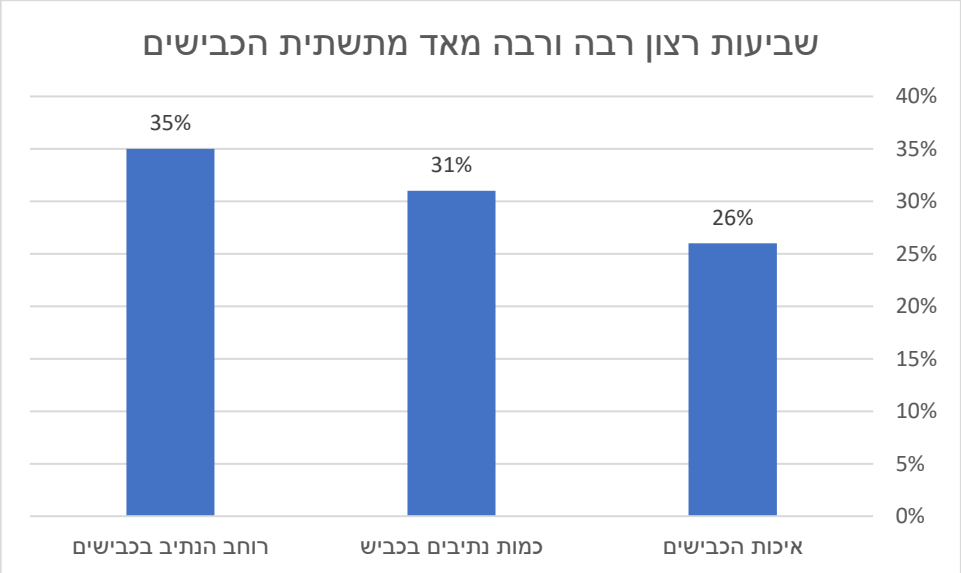

לא נמדדה שביעות רצון גבוהה משירותי התחבורה הציבורית באזור, במיוחד בנוגע למהירות הגעה, לתדירות ולצורך בתחלופה של האוטובוסים.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

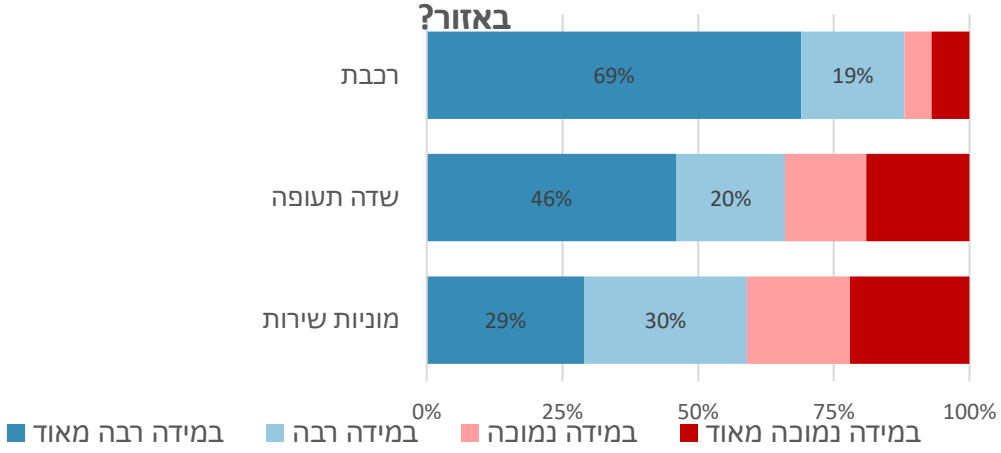
חוסר שביעות הרצון מהתחבורה הציבורית באזור מתבטא בכך שרבים מתושבי הגליל המזרחי הינם בעלי רכב אחד לפחות. בין השנים 2012- 2022 גדל מספר כלי הרכב באשכול מזרחי ב-54%.

המשיבים מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מרוחב הכבישים, מכמות הנתיבים בכביש ואיכות הכבישים.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

באיזו מידה ישפר כל אחד מהאמצעים הבאים את איכות החיים באזור?

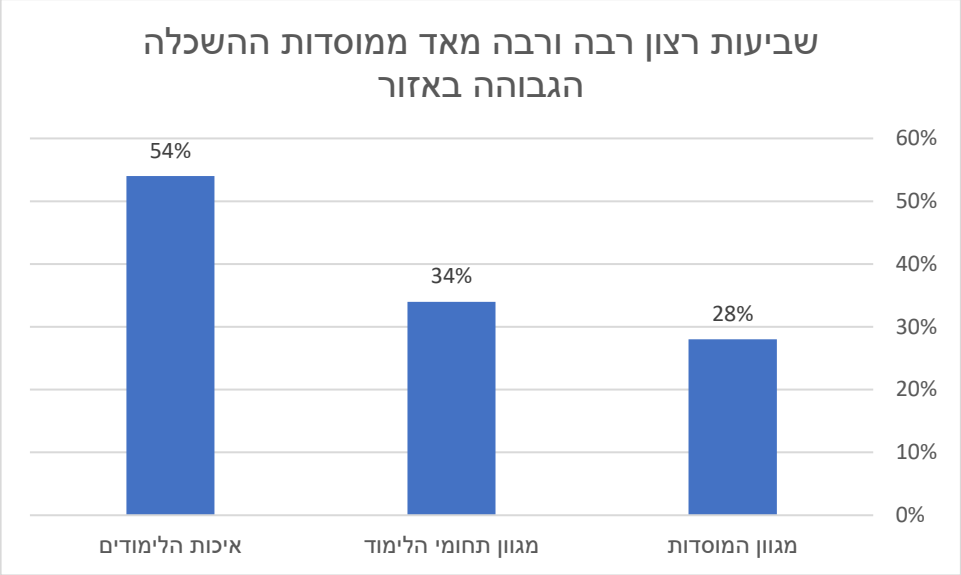

מרבית המשיבים הביעו הסכמה במידה רבה ורבה מאוד אודות חשיבות הימצאות רכבת , שדה תעופה ומוניות שירות. .

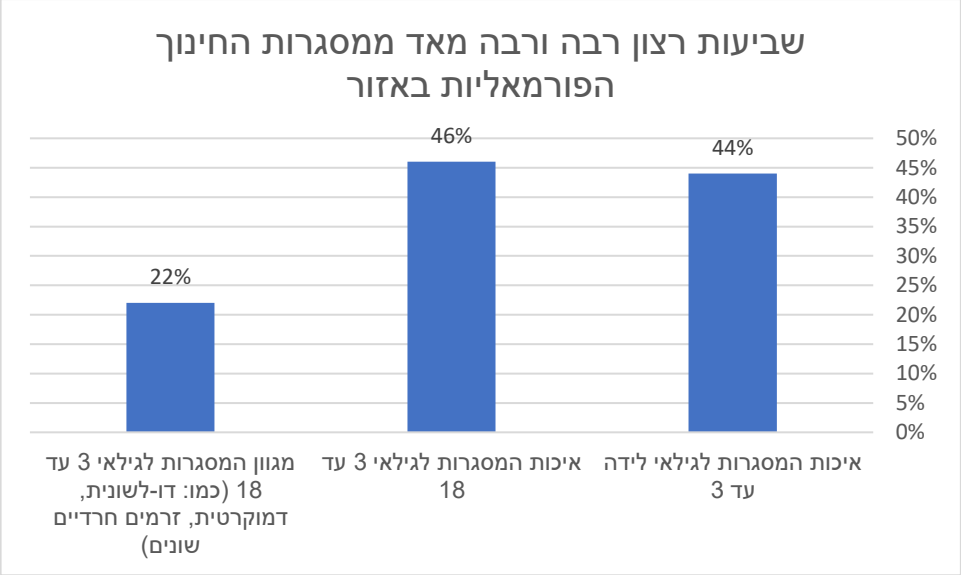
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

השכלה גבוהה וחינוך לילדים

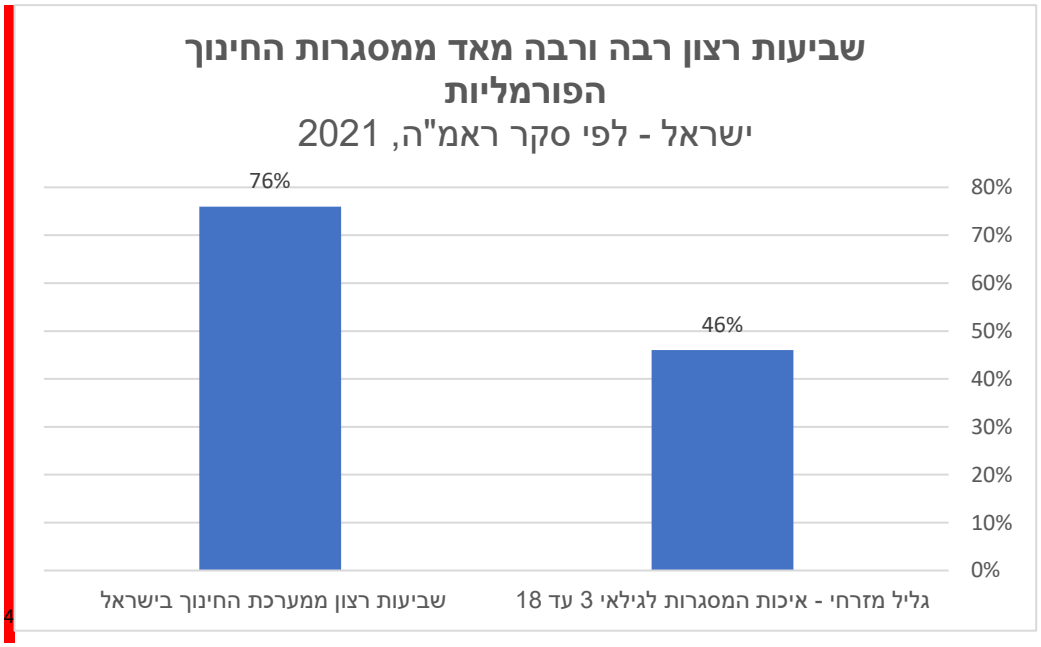
המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של התושבים שונים בתחום ההשכלה הגבוהה והחינוך לילדים בגילאי (0-18). מרביתם ה של המשיבים לסקר 69% דיווחו כי הם הורים לילדים מתחת לגיל 18.

למעלה ממחצית מהמשיבים ענו שהם שבעי רצון במידה רבה עד רבה מאד מאיכות הלימודים במוסדות ההשכלה באזור. יחד עם זאת, מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד ביחס למגוון המוסדות להשכלה גבוהה באזור ולמגוון תחומי הלימוד הקיימים בהם.

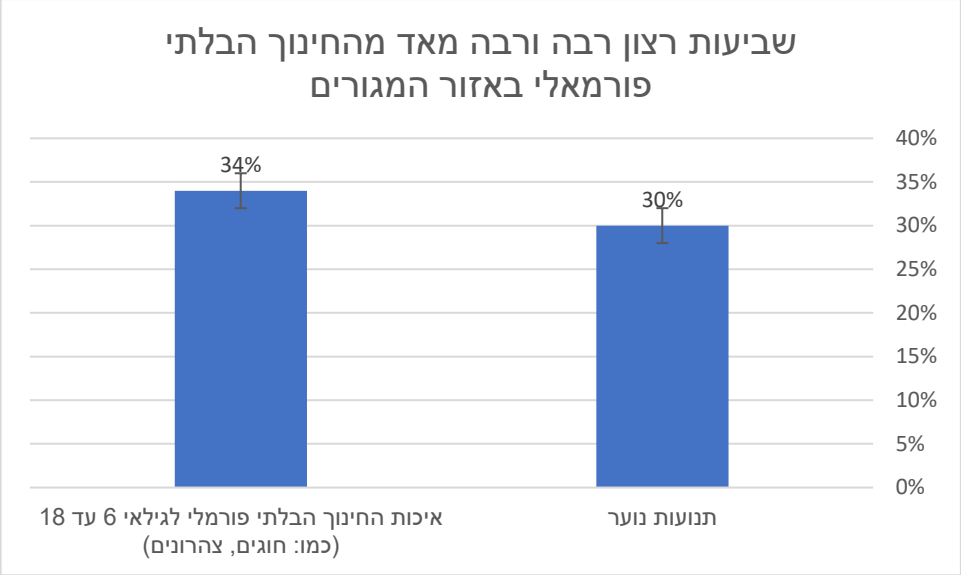
מעל 50% מהמשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד בנוגע לאיכות ומגוון המסגרות החינוכיות מתחת לגיל 18 באזור.

ניתן להתרשם מפער רב בין מידת שביעות הרצון ממערכת החינוך בארץ לבין מידת שביעות הרצון בקרב המשיבים באשכול מזרחי.

[4] הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך. (2021). עמדות הורים כלפי מערכת החינוך, שנה"ל תשפ"א. רמת גן.

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE

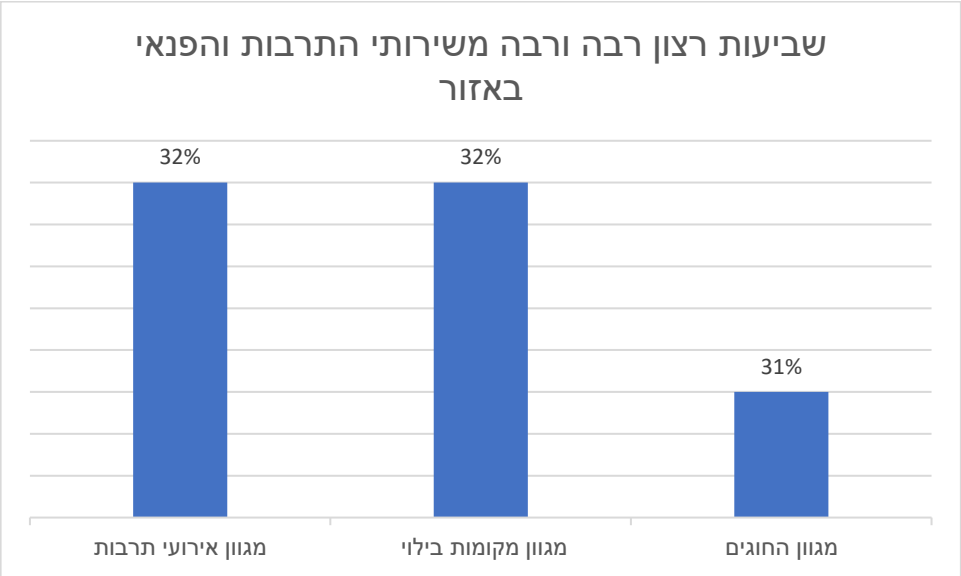

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מאיכות החינוך הבלתי פורמלי לגילאי 6-18, וממגוון תנועות הנוער הפועלות באזור.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

תרבות, פנאי וקהילה

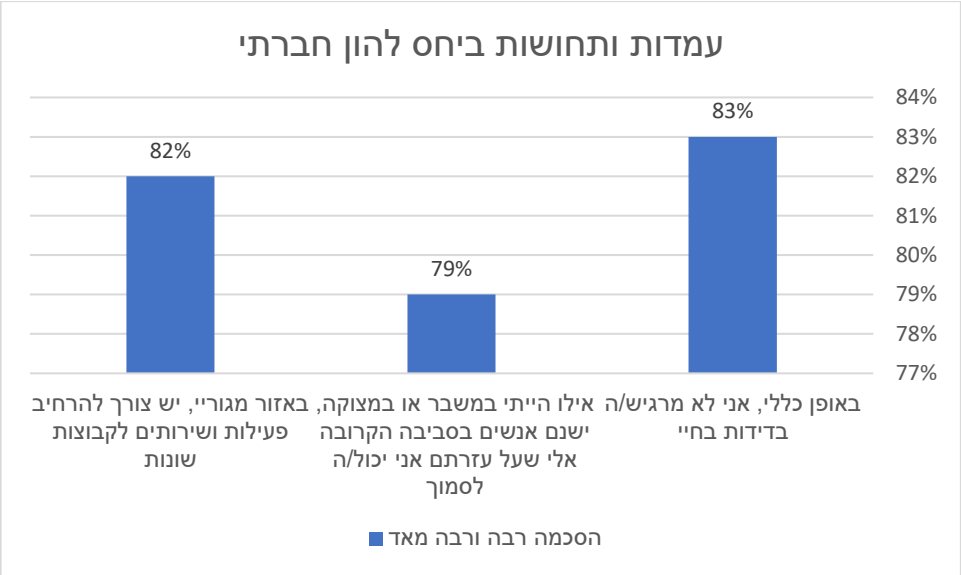
המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי משירותי התרבות והפנאי באזור.

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד ממגוון אירועי התרבות , החוגים ומקומות הבילוי הקיימים באזור .

רווחה אישית וחברתית

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי בהיבטים שונים בתחום הרווחה האישית והחברתית.

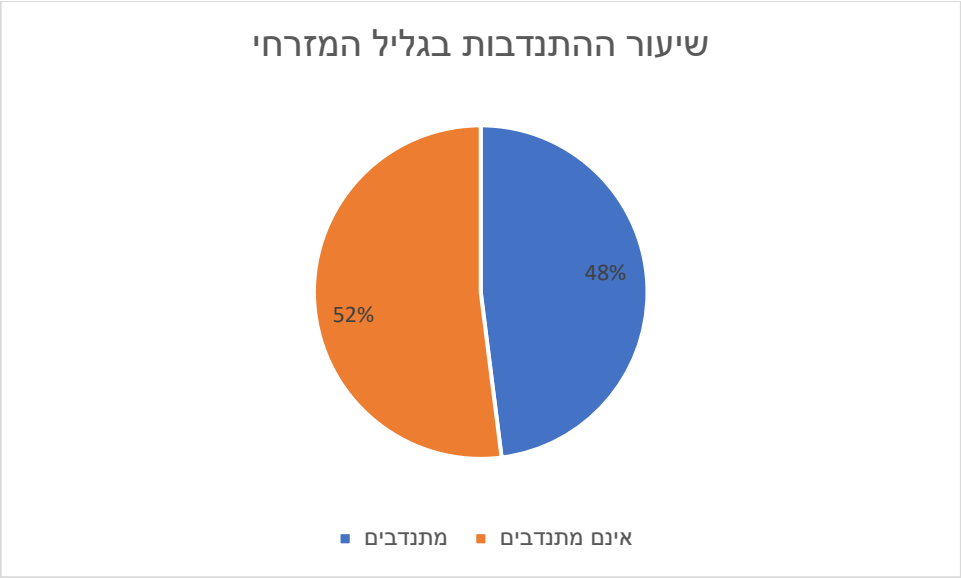
מרבית המשיבים הביעו הסכמה רבה ורבה מאד לכך שהם אינם חשים בדידות בחייהם.

מרבית המשיבים הסכימו במידה רבה ורבה מאוד כי אם היו במשבר, יש אנשים בסביבתם עליהם יוכלו לסמוך.

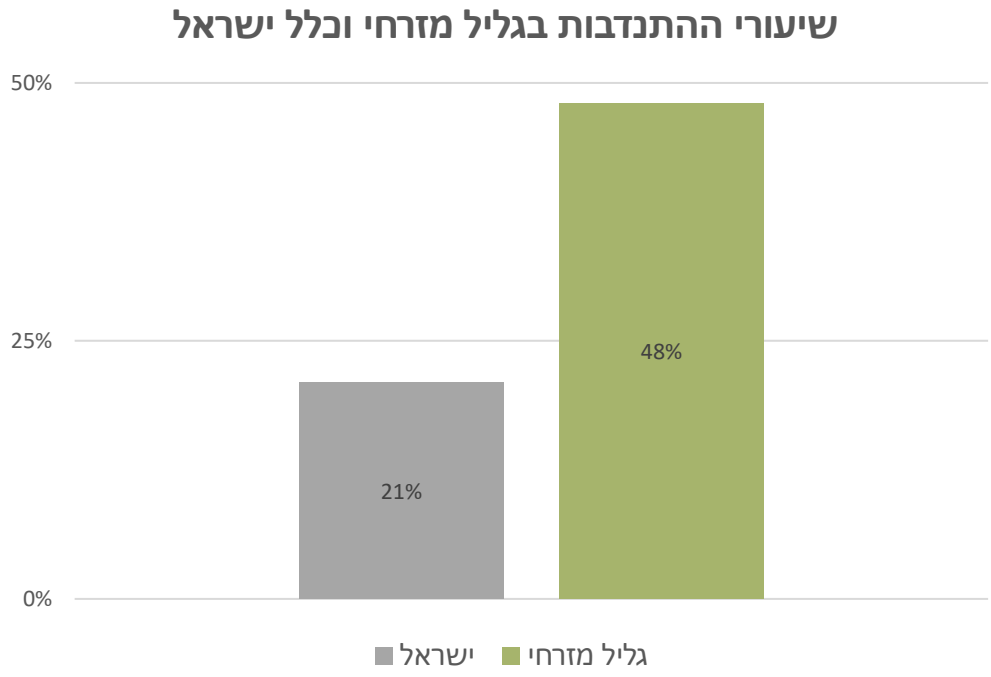
כמו כן מרבית המשיבים סבורים כי יש להרחיב את השירותים החברתיים והפעילויות בתחום זה בהתאמה לקבוצות שונות באוכלוסייה.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

המחקר בחן גם את שיעורי ההתנדבות בגליל המזרחי.

כמעט מחצית מתושבי הגליל המזרחי דיווח שהם מתנדבים במסגרת כלשהיא.

שיעור ההתנדבות הגבוה בגליל המזרחי ביחס לשיעור המתנדבים הארצי נותן חיזוק נוסף לממצא ביחס לתחושת הקהילתיות באזור.).[5]

[5] לקט נתונים מתוך הסקר החברתי 2021 בנושא התנדבות לרגל יום המתנדב הבין-לאומי החל ב-5 בדצמבר 2022.

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

לסיכום,

ממדד איכות החיים עולה שהתושבים סבורים שיש צורך במגוון רב ואיכות גבוהה יותר של שירותים בתחומים השונים. להערכת מחברי דו"ח מדד איכות החיים, המענה לכך יכול לבוא לידי ביטוי בלמידה ושיתופי פעולה בין הרשויות, כאשר בכל רשות מצוי מידע שיכול להיות רלבנטי לרשויות אחרות באשכול. בכל התחומים עלו פערים בין אזור הגליל המזרחי לכלל ישראל והצורך בשיפור התשתיות והאפשרויות המגוונות.

להלן עיקר הממצאים העולים מן הניתוחים:

1. בתחום התעסוקה הממצאים מדגישים את הצורך במגוון תחומי תעסוקה, ביצירת הזדמנויות עבודה רבות יותר, במגוון רחב יותר של סוגי משרות, במשרות מקומיות רבות יותר ובשכר הוגן יותר.
2. בתחום הבריאות עלה הצורך בשיפור הנגישות למוסדות רפואה, הגדלת כוח האדם המקצועי והעלאת איכות השירות. פיתוח שירותי חירום והרחבת שירותי בריאות הנפש והטיפול המונע. פתרון אפשרי לחלק מהאתגרים הללו יכול להתבסס על רפואה מרחוק ועל שיתוף פעולה בין קופות החולים, למשל קופה אחודה.
3. בתחום התחבורה קיים צורך בתחבורה ציבורית בתדירות ובנגישות גבוהות יותר. אתגרים רבים עומדים בפני התושבים, המסתייעים בתחבורה הציבורית הקיימת, על-מנת להגיע למקום עבודתם. לפיכך, המצאות רכבת, מוניות שירות ושדה תעופה ישפרו את איכות החיים במידה ניכרת.
4. בתחום התשתיות נדרשות תשתית פיזית (כבישים) ותחבורה ציבורית טובות יותר למרכז הארץ, וכן שיפור בתשתיות האינטרנט לטובת הנגשת שירותים מרחוק.
5. בתחום הדיור יש צורך בהגדלת מגוון הדירות לרכישה ולהשכרה, על ידי הקצאת קרקעות ותכנון מרחבי ואזורי של רשויות התכנון והרשויות המקומיות. כמו-כן, ניתן ללמוד ממקומות אחרים בארץ כיצד לקדם מענים לצורך זה.
6. בתחום ההשכלה הגבוהה יש צורך במגוון רב יותר של מוסדות ותחומי לימוד. בתחומי

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי

החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי)חוגים, תנועות נוער ועוד(, יש צורך במגוון רב יותר ובאיכות גבוהה יותר של המענים.

7. בתחום הפנאי נדרשת הרחבה של מגוון אירועי תרבות, חוגים ומקומות בילוי.
8. בתחום הרווחה החברתית יש צורך להגדיל מענים ושירותים לקבוצות אוכלוסייה שונות

כגון: הגיל השלישי, משפחות חד הוריות, קהילת הלהט"ב וכו'

REGIONAL KNOWLEDGE CENTER EAST GALILEE מרכז ידע אזורי גליל מזרחי